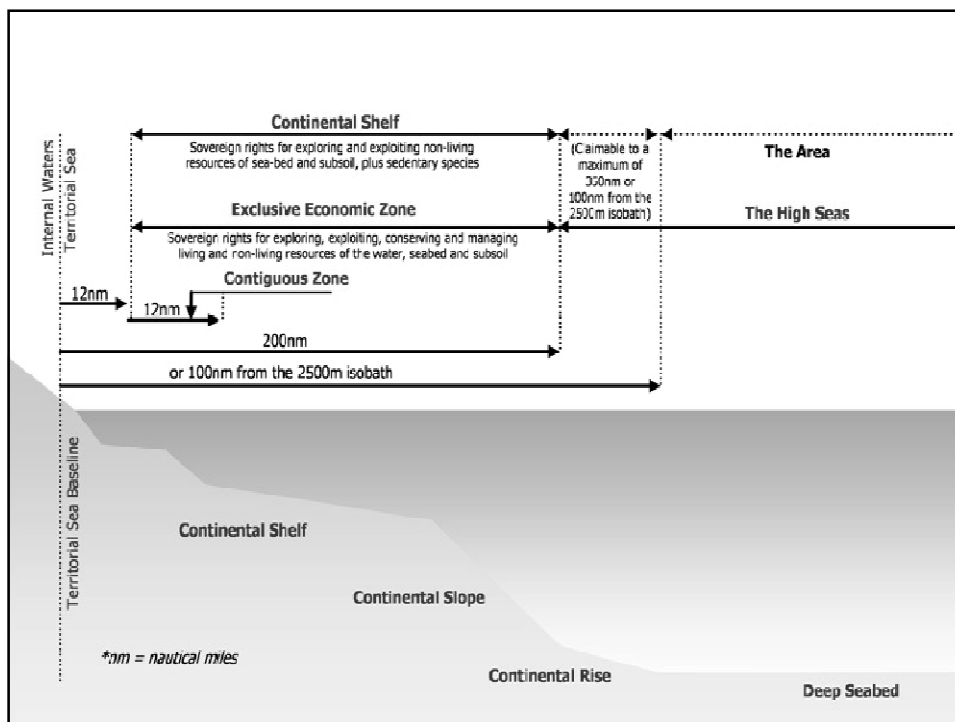

NSA I
mgr Maja Zajęc

TERYTORIUM CZ. 2

STREFA PRZYLEGŁA

- Status prawnomiędzynarodowy strefy przyległej ?
- Art. 33 LOSC – zakres uprawnień państwa nadbrzeżnego:
  - Przed wpływnięciem na morze terytorialne państwa nadbrzeżnego – kontrola niezbędna do przeciwdziałania naruszeniom prawa
  - Wypływanie z terytorium (morza teryt.) państwa nadbrzeżnego – karanie naruszeń praw i regulacji
- Prawa i regulacje – celne, skarbowe, sanitarne, imigracyjne
- Zakres KONTROLI NIEZBĘDNEJ DO PRZECIWDZIAŁANIA NARUSZENIOM
  - Skierowanie ostrzeżenia, zatrzymanie, inspekcja, żądanie opuszczenia strefy przyległej, zakaz wpływnięcia na morze teryt.

WYŁĄCZNA STREFA EKONOMICZNA

Stan faktyczny

- Statek Miranda (bandera państwa A), WSE państwa C, egzekwowanie przestrzegania prawa podjęte przez państwo B
- Zarzut podstawowy: transport nielegalnych imigrantów

Problemy prawne

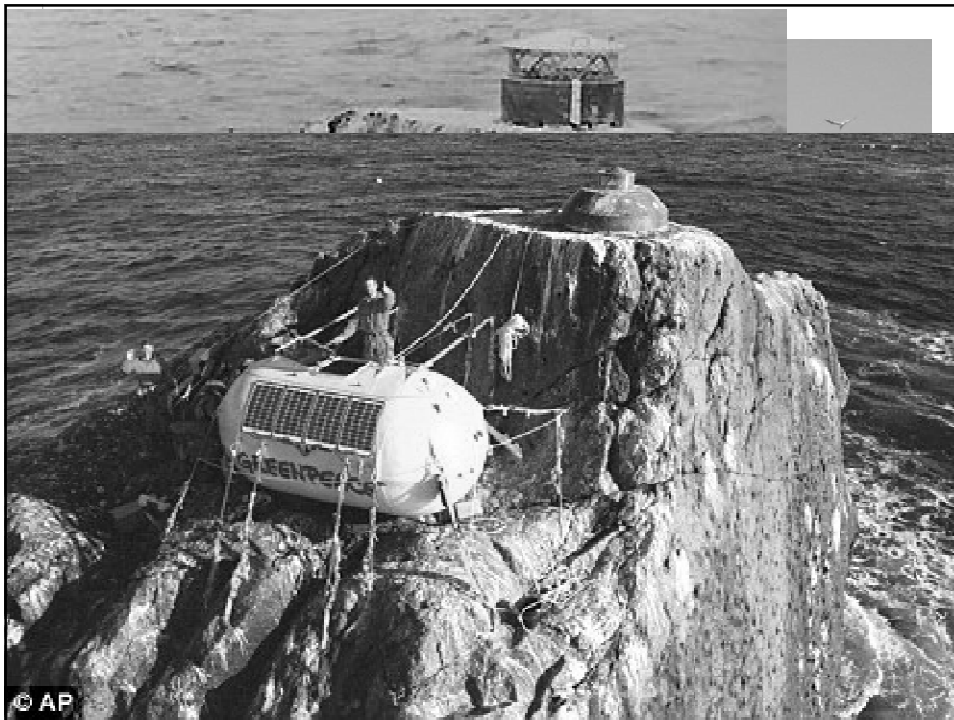
- Przynależność państwowa statku Miranda (zmiana bandery, posiadanie dokumentów potwierdzających wpis w rejestrze)
- Uprawnienie do wejścia na pokład, inspekcji, zatrzymania statku i aresztowania załogi przez państwo B w WSE państwa C

- Reżim prawny WSE
- Ocena przynależności państwowej statku Miranda przez przyzmat reżimu morza pełnego
- Przyznanie bandery art. 91 LOSC „każde państwo określa warunki przyznawania statkom swojej przynależności państwowej [...]”
- Wymóg istnienia „**rzeczywistego związku**” – ograniczenie władzy dyskrecjonalnej państwa
  - Jak badana jest rzeczywista więź?
  - Konsekwencje braku istnienia rzeczywistej więzi = możliwość jednostronnego cofnięcia uznania przynależności państwowej statku?
  - Przyznanie bandery zawsze wymaga wpisu do rejestru? Konsekwencje braku dokumentów = brak przynależności państwowej?

- **Jurysdykcja względem statku pozbawionego przynależności państwowej** (bezpaństwowego) na morzu pełnym
- Wyłączna jurysdykcja państwa bandery na morzu pełnym. Wyjątki ?
- Statek bezpaństwowy zdefiniowany w LOSC?
- Uprawnienia względem statku bezpaństwowego przewidziane w LOSC?
- Prawo wizyty art. 110 LOSC
  - Kto uprawniony do wykonywania? Względem jakich statków?
  - Uzasadnione podejrzenie?
  - Zakres środków egzekwowania przestrzegania prawa?

- Reżim wysp art. 121 (1) LOSC „Wyspa jest ukształtowany w sposób naturalny obszar lądu, otoczony wodą, który pozostaje powyżej poziomu wody podczas przyptywu.”
  - naturalnie ukształtowany
  - obszar lądu
  - otoczony wodą
  - powyżej poziomu wody podczas przyptywu
- + dwa dodatkowe kryteria wynikające z definicji skały
  - zdolność do zamieszkania przez ludzi LUB
  - zdolność do samodzielnej działalności gospodarczej
- Zdolność do generowania stref morskich:
  - Morze terytorialne
  - Strefa przyległa
  - Wyłączna Strefa Ekonomiczna
  - Szelf Kontynentalny

SKAŁY

- Skąła w pierwszej kolejności musi wypełniać wymogi z art. 121(1) UNCLOS
- Art. 121(3) UNCLOS „Skąły, które nie nadają się do zamieszkania przez ludzi lub do samodzielnej działalności gospodarczej, nie mają ani wyłącznej strefy ekonomicznej, ani szelfu kontynentalnego.”
  - nie nadają się do zamieszkiwania przez ludzi
  - nie nadają się do samodzielnej działalności gospodarczej
- Generują wyłącznie morze terytorialne

Nadająca się do zamieszkania przez ludzi / do samodzielnej działalności gospodarczej

- Spotkanie ISA 2009
  - Posiadanie i utrzymanie świeżej wody
  - Zasoby naturalne
  - Zasoby naturalne w oparciu o które można zbudować „dom”, „schronienie”
  - Zdolność do utrzymania społeczności składającej się co najmniej z 50 osób
- Kryterium potencjalne
- Istnienie warunków naturalnych pozwalających na istnienie społeczności ludzkiej (nie może być zależna od dostaw żywności oraz wody z zew.)
- Zawód członków społeczności ?!

- Samodzielne działalność ekonomiczna uzależniona od występowania zasobów naturalnych – znajdujących się na wyspie czy w jej wodach przyległych ?!
- Kryterium potencjalne – Abel Island

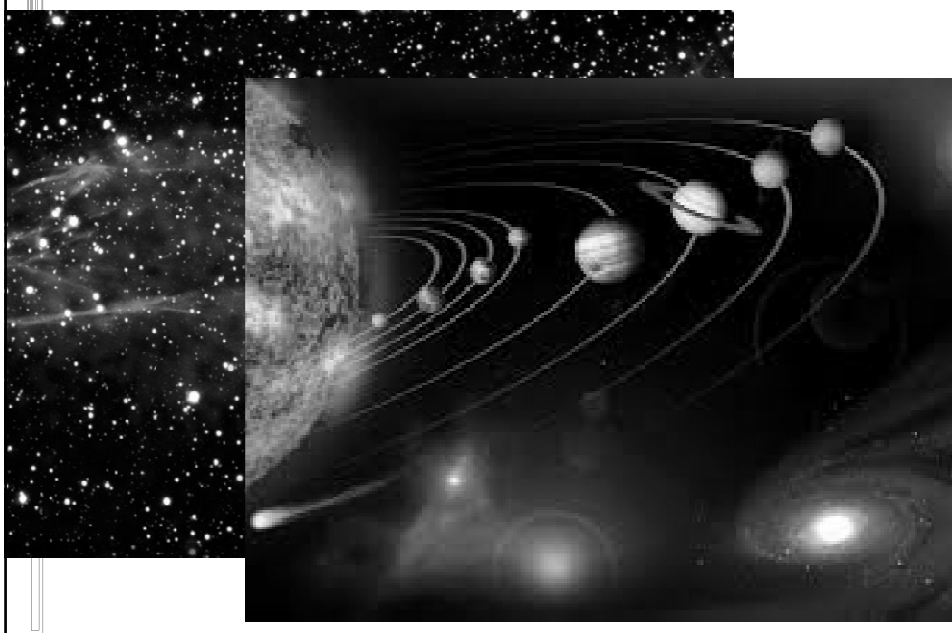
PRZESTRZEŃ POWIETRZNA

- Początkowa sugestia reżim zbliżony do morza pełnego; obecnie zasada rozciągania suwerenności państwowej ponad terytorium lądowe i morskie
- Konwencja paryska z 1919 r. w sprawie uregulowania żeglugi powietrznej oraz Konwencja chicagowska z 1944 r. o międzynarodowej żegludze powietrznej
- Generalnie: wykonywanie żeglugi powietrznej dopuszczalne tylko za zgodą państwa, w którego przestrzeń powietrzną ma wlecieć samolot

PRZESTRZEŃ POWIETRZNA

- Swobody lotnicze – liniowe loty zarobkowe, pozostała cywilna działalność lotnicza (wyłączenie: samolotów wojskowych, policyjnych)
  - Swoboda przelotu tranzytowego bez lądowania
  - Swoboda lądowania w celach technicznych
  - Swoboda dostarczania pasażerów, ładunku i poczty z państwa macierzystego do państwa lądowania
  - Swoboda zabierania pasażerów, ładunku i poczty z państwa lądowania do państwa macierzystego statku powietrznego
  - Swoboda przewozu pasażerów, ładunku i poczty pomiędzy jednym z umawiających się państw a państwem trzecim

PRZESTRZEŃ KOSMICZNA

PRZESTRZEŃ KOSMICZNA

Rozgraniczenie przestrzenne:

- Właściwości geofizyczne atmosfery: granica pomiędzy atmosferą a przestrzenią kosmiczną pokrywa się z granicą występowania gazów tworzących powietrze
- Kryterium możliwości technicznej eksploatacji statków powietrznych (35-40 km)
- Najniższe możliwe techniczne perygeum sztucznych satelitów Ziemi
- Techniczne możliwości rozciągania władztwa i eksploatacji przestrzeni kosmicznej ze szczególnym uwzględnieniem korzystania z niej w celach obronnych

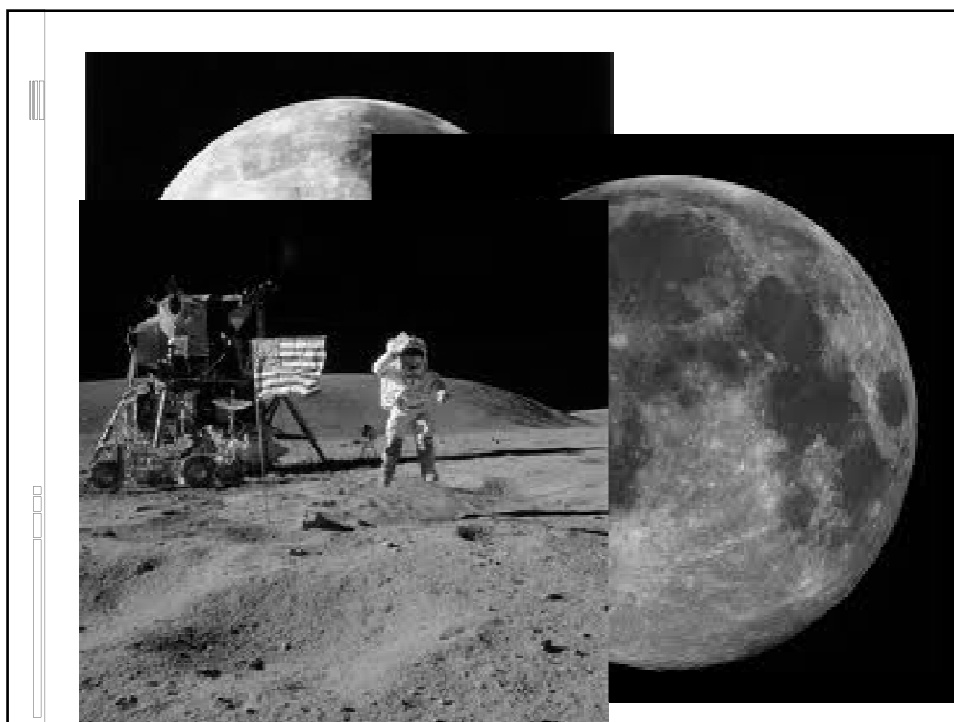
Rozgraniczenie funkcjonalne

PRZESTRZEŃ KOSMICZNA

- Deklaracja ZO zasad prawnych rządzących działalnością państw w zakresie badania i wykorzystywania przestrzeni kosmicznej 1963
- Układ o zasadach działalności państw w zakresie badań i użytkowania przestrzeni kosmicznej łącznie z Księżycem i innymi ciałami niebieskimi 1967 r.
- Konwencja o międzynarodowej odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez obiekty kosmiczne 1972 r.
- Konwencja o rejestracji obiektów wypuszczonych w przestrzeń kosmiczną 1975 r.
- Układ normujących działalność państw na Księżycu i innych ciałach niebieskich 1979 r.

PRZESTRZEŃ KOSMICZNA

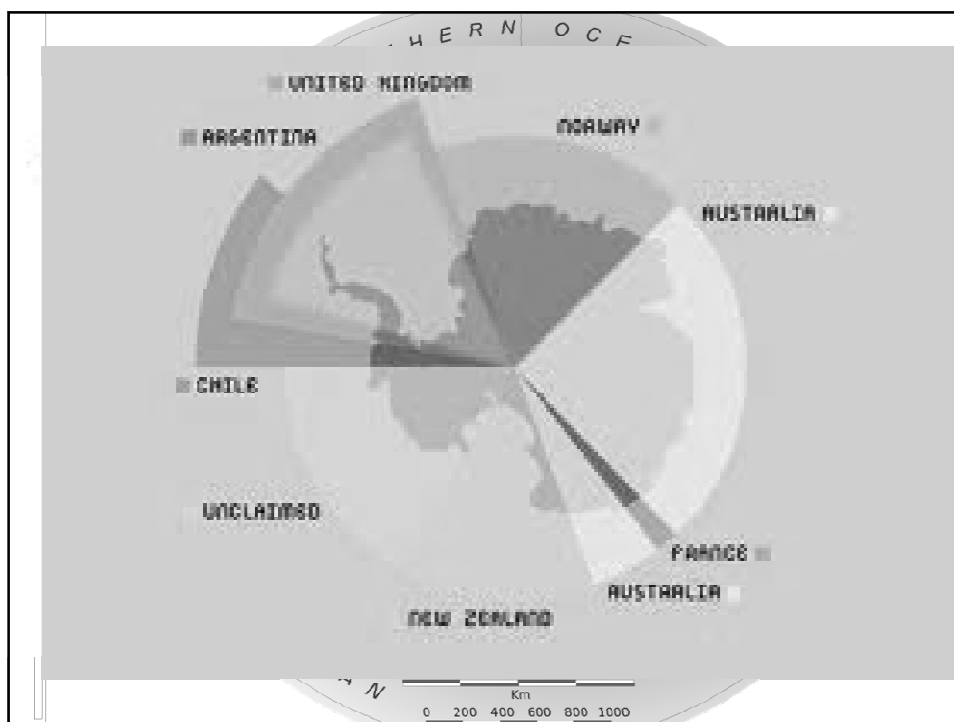
- Zakaz zawłaszczenia, występowania z roszczeniami suwerenności
- Wolność badań naukowych
- Wolność eksploracji i wykorzystywania przez państwa na zasadzie równości i niedyskryminacji w zgodzie z zasadami prawa międzynarod. (dla dobra i interesów wszystkich państw)
- Zakaz umieszczania na orbicie obiektów z bronią nuklearną bądź o masowym zasięgu rażenia
- Księżyc i ciała niebieskie wykorzystywane tylko i wyłącznie dla celów pokojowych, zakaz ustanawiania baz militarnych, instalacji, fortyfikacji, przeprowadzania testów broni oraz manewrów militarnych

- Jurysdykcja i odpowiedzialność w oparciu o zasadę rejestracji
- Księżyc oraz jego zasoby naturalne stanowią wspólne dziedzictwo ludzkości
  - Zakaz występowanie z roszczeniami suwerenności
  - Powierzchnia Księżyca nie może stać się przedmiotem prawa własności zarówno państwowej, międzynarodowej organizacji jak i podmiotów prywatnych
  - Eksploatacja zasobów naturalnych Księżyca ???

ANTARKTYKA

- Zamrożenie istniejących roszczeń terytorialnych + zakaz wysuwania nowych roszczeń w czasie obowiązywania Traktatu Antarktycznego
- Roszczenia względem Antarktyki zgłosiły: **Argentyna, Australia, Chile, Francja, Norwegia, Nowa Zelandia oraz Wielka Brytania** [strony Traktatu Antarktycznego / Waszyngtońskiego 1959 r.]
  - proponowane tytuły prawne: okupacja, odkrycie, prawo sukcesji, geograficzna bliskość, geologiczne podobieństwo
  - Fizyczna niemożliwość wypełnienia kryterium efektywnej okupacji

ANTARKTYKA

- **Antarktyka** zdefiniowana jako strefa na południe od 60 st. szerokości geograficznej południowej, włączając wszystkie pola lodowe (morze pełne)
- Obszar zarządzany międzynarodowo (przez wybraną grupę państw)
- System Traktatu Antarktycznego (wielostronny reżim regionalny)
  - Konwencja o ochronie i zachowaniu populacji fok antarktycznych
  - Konwencja o zachowaniu morskich żywych zasobów Antarktyki
  - Protokół do Traktatu Antarktycznego o Ochronie Środowiska
  - Środki przyjęte na naradach konsultacyjnych

ANTARKTYKA

- Używana tylko dla celów pokojowych
- Zapewnienie swobodnego dostępu do badań naukowych [wolność badań naukowych] / wymiana informacji, obserwacji oraz personelu naukowego/
  - Prawo do przeprowadzenia inspekcji przez strony konsultatywne w stosunku do wszystkich obszarów antarktycznych
- Zakaz stosowania wszelkich środków o charakterze wojskowych
  - Zakaz zakładania baz wojskowych, fortyfikacji
  - Zakaz dokonywania wybuchów jądrowych, umieszczania odpadów radioaktywnych
- Eksploatacja bogactw mineralnych

ANTARKTYKA

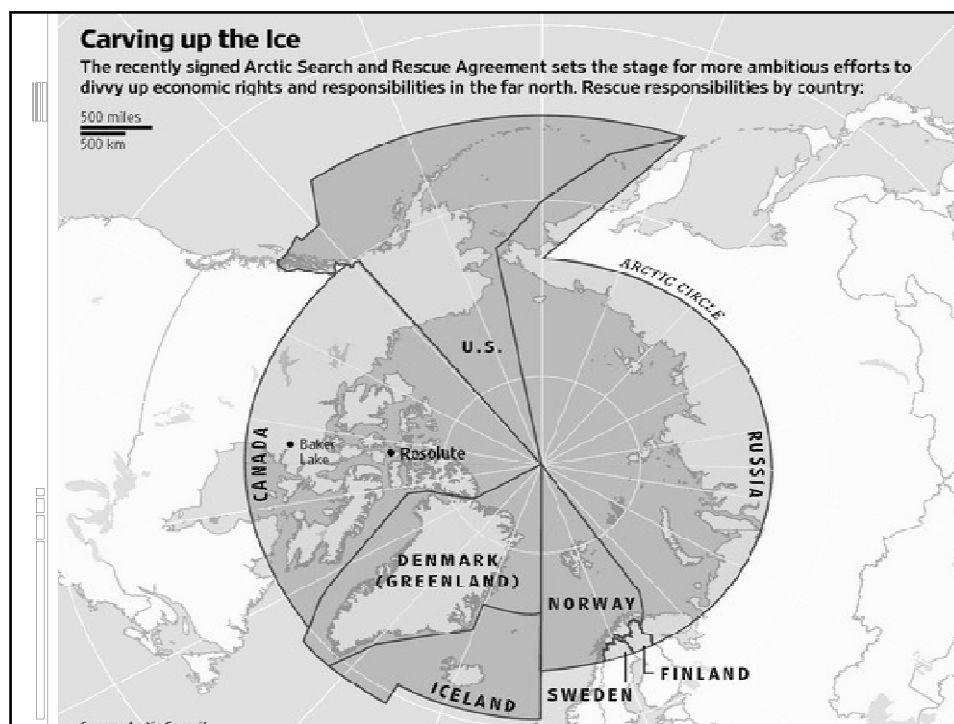
- Strony Traktatu Antarktycznego
  - Oryginalne strony Traktatu (+ Japonia, Belgia Rosja, USA, RPA)
    - Państwa, które w tzw. Międzynarodowym Roku Geofizycznym były aktywne na obszarze Antarktyki posiadając tam stacje badawcze
  - Państwa, które przystąpiły do traktatu i wypełniły obowiązki z art. IX (2)
    - Prowadzenie istotnej pracy naukowej poprzez założeni stacji naukowej lub wysyłanie tam wypraw naukowych
  - Państwa, które przystąpiły do traktatu i nie wypełniły obowiązku z art. IX (2)

ANTARKTYKA

- Narady konsultatywne (brak stałego organu)
  - **Spotkanie periodyczne państw stron konsultatywnych** (oryginalne 12 państw) oraz **państw** (będących w stanie wykazać swoje zainteresowanie Antarktyką poprzez prowadzenie badań naukowych poprzez zakładanie stacji naukowych lub wysyłanie ekspedycji naukowych)
  - Uchwalenie zaleceń (w celu realizacji zadań w Traktacie); mogą stać się prawnie wiążące gdy zostaną zatwierdzone przez wszystkie strony konsultatywne

ARKTYKA

- **Obszar niepoddany regulacji jednego międzynarod., wielostronnemu instrumentu traktatowego;**
  - Konwencja o prawie morza 1982 r.
  - Konwencja o zapobieganiu zanieczyszczeniom morza przez statki MARPOL 73/78
  - Traktat o niedźwiedziach polarnych
  - Porozumienia bilateralne
- **Rada Arktyczna**
  - Niewyposażona w kompetencje do stanowienia wiążącego prawa, raczej charakter organu konsultatywnego
  - 1996, forum międzyrządowe umożliwiające współpracę, koordynację oraz interakcje pomiędzy państwami

ARKTYKA

Roszczenia do Arktyki – koncepcja sektorów arktycznych

- Teoria przylegania i ciągłości - państwo którego terytorium przylega do obszarów arktycznych, wierzchołkiem sektora Biegun Płn, a granice boczne – linie przeprowadzone wzdłuż południków od krańca pkt wsch i zach terytorium lądowego
- 1925 – Kanada
- 1926 – ZSSR
- Wyznaczenie sektorów arktycznych przez te dwa państwa w trybie jednostronnym określiło granice sektora amerykańskiego oraz częściowo granice sektorów duńskiego i norweskiego
- LOSC nie uznała teorii sektorów, art. 234
uprawnienie państw nadbrzeżnych - arktycznych

JURYSDYKCJA

POJĘCIE JURYSDYKCJI

- Jeden z atrybutów państwa, polegający na władczym kształtowaniu sytuacji faktycznej i prawnej osób oraz rzeczy
- Wyraża podstawowe zasady:
  - Suwerenności państw
  - Równość państw
  - Nieinterweniowania w sprawy wewnętrzne państw
- Tradycyjnie wyróżniane trzy typy jurysdykcji w zależności w jaki sposób państwo kształtuje sytuację prawną osób lub rzeczy:
  - Ustawodawczą
  - Wykonawczą
  - Sądniczą

ZASADA JURYSDYKCJI TERYTORIALNEJ

- państwo może stanowić prawo odnoszące się do wszystkich osób, rzeczy i zdarzeń na jego terytorium
- zasada jurysdykcji terytorialnej jest nieodłącznie powiązana z kompetencją terytorialną państwa, która ma dwie cechy:
  - **Pełna** – państwo może w wybrany przez siebie sposób regulować wszelkie aspekty życia na własnym terytorium. Ograniczenie – zobowiązania prawnomiędzynarodowe (ochrona praw człowieka, przywileje dyplomatyczne, prawo morza)
  - **Wyłączna** - żadne państwo nie może regulować władczo zdarzeń zachodzących na terytorium innego państwa. Ograniczenie: zobowiązania prawnomiędzynarodowe (bazy wojskowe państw obcych)

- Trzy warianty zasady jurysdykcji terytorialnej
  - **Zasada subiektywnej jurysdykcji terytorialnej** – państwo, na terytorium którego pewne zdarzenie zostało zainicjowane (niektóre jego elementy fizyczne wystąpiły poza tym terytorium)
  - **Zasada obiektywnej jurysdykcji terytorialnej** – państwo, na terytorium którego wystąpiły niektóre fizyczne elementy zdarzenia (zainicjowane poza tym terytorium)
  - **Doktryna skutku**
- na zasadzie jurysdykcji terytorialnej jeden czyn przestępny może podlegać ustawom różnych państw, których sądy są jednakowo (tj. żadna z zasad nie ma „pierwszeństwa”) kompetentne do osądzenia jego sprawcy.

Sprawa *Lockerbie*

- 21 grudnia 1988 roku samolot Boeing 747-121 linii lotniczych Pan American został wysadzony w powietrze w chwili, gdy znajdował się nad terytorium Szkocji
- walizka z ładunkiem wybuchowym nadana została w porcie lotniczym na terytorium Malty przez osobę, która wykupiła bilet lotniczy na trasie: Malta (Luqa Airport) – Frankfurt – Londyn - Nowy Jork

Doktryna skutku

- Zgodność doktryny skutku z prawem międzynarodowym **budzi duże wątpliwości**
- kompetencja do stosowania prawa w stosunku do zdarzeń, które zaszły w całości poza ich terytorium, ale wywarły na ich terytorium **szkodliwy skutek niefizyczny**
  - Prawo antymonopolowe – amerykańska regulacja *Sherman Act* znajduje zastosowanie do zachowania mającego miejsce poza granicami US, lecz mającego na celu i faktycznie wywołującego skutki na terytorium US. Nielegalne porozumienia angielskich ubezpieczycieli wywarły znaczny i niekorzystny skutek na amerykańskim rynku ubezpieczeniowym

- Aktywność internetowa – w 2000 r. sąd francuski orzekł, iż zgodnie z prawem francuskim zakazana jest rasistowska propaganda oraz sprzedaż nazistowskich „pamiątek”, co powinno mieć zastosowanie do działalności Yahoo!. W związku z powyższym Yahoo! zostało zobowiązane do zablokowania na terytorium Francji dostępu do treści niezgodnych z francuskim ustawodawstwem
- Przekupstwo – obywatel US wniósł pozew przeciwko innemu obywatelowi US, który naruszył *Foreign Corrupt Practices Act 1977* poprzez przekupstwo Nigeryjskich urzędników celem otrzymania kontraktu na konstrukcję obiektu budowlanego

- Handel towarami – *Helms-Burton Act 1996* – uprawnienie obywateli amerykańskich do dochodzenia roszczeń przeciwko osobom handlującym własności skonfiskowaną przez kubański rząd oraz *Iran and Libya Sanctions Act 1996* – podstawa do nałożenia sankcji na podmioty zaangażowane w handel lub przeprowadzające inwestycje przyczyniające się do rozwoju zasobów naturalnych (ropy)

ZASADA JURYSDYKCJI PERSONALNEJ

- Rozciąganie prawa w odniesieniu do własnych obywateli (bez względu na miejsce, w którym się znajdują)
- Podwójna karalność (niwelowanie niekorzystnej dla jednostki sytuacji prawnej), wyjątki: [polski kodeks karny art. 111)
  - przestępstwo niepodlegające żadnej władzy państwowej
  - przestępstwa **przez** polskiego **funkcjonariusza publicznego**, który pełniąc służbę za granicą popełnił tam przestępstwo w związku z wykonywaniem swoich funkcji
  - przestępstwa przeciwko **bezpieczeństwu** wewnętrznemu lub zewnętrznemu RP

- przestępstwa **przeciwko polskim urządóm lub funkcjonariuszóm publicznym**
- przestępstwa przeciwko istotnym polskim **interesóm gospodarczym**
- przestępstwa **falszywych zeznań** złożonych wobec urzędu polskiego
- przestępstwa, z których została osiągnięta, chociażby pośrednio, korzyść majątkowa na terytorium RP
- Praktyka innych państw:
  - UK – zdrada, zabójstwo, bigamia, krzywoprzysięstwo, przestępstwa popełnione za granicą przez obywatela UK
  - Francja – przestępstwa kwalifikowane jako zbrodnie oraz niektóre występki

ZASADA BIERNEGO ZWIERZCHNICITWA TERYTORIALNEGO

- Na jej podstawie wobec cudzoziemca będącego sprawcą czynu, którego ofiarą padł obywatel danego państwa poz...
- państwa
- **Achille Lauro**
- Głównie wyk...
- terroryzmu,
- zorganizowa

M/n Achille Lauro

ZASADA JURYSDYKCJI OCHRONNEJ

- stosowanie prawa danego państwa w stosunku do cudzoziemców, którzy za granicą popełnili czyn godzący w **bezpieczeństwo** lub **ważny interes** tego państwa
- przyjmuje się że jurysdykcja ochronna odnosi się do najpoważniejszych przestępstw:
  - Zdrada
  - Szpiegostwo
  - Fałszowanie pieniędzy
  - Fałszowanie dokumentów urzędowych
  - Składanie fałszywych zeznań przed urzędnikiem konsularnym
  - Konspiracja związana z przemytem narkotyków
  - Morderstwo funkcjonariusza publicznego

ZASADA JURYSDYKCJI UNIWERSALNEJ

- w wyjątkowych przypadkach państwo może stosować swoje prawo karne wobec osób oskarżonych o popełnienie przestępstwa niezależnie od obywatelstwa sprawcy i ofiary, oraz niezależnie od miejsca popełnienia tego przestępstwa
- Podstawa: zwyczaj – sprawcy szczególnie poważnych zbrodni uznawani są za *hostes humani generis* (wrogów rodzaju ludzkiego) i z tego względu państwo, na terytorium którego przebywają, uprawnione jest do ich osądzenia na podstawie własnego prawa. Kontrowersje odnośnie katalogu: piractwo, ludobójstwo, zbrodnie wojenne, zbrodnie przeciwko ludzkości (?)

- Podstawa – traktat: brak klasycznej łącznika jurysdykcyjnego, obowiązek ścigania i sądzenia sprawców spoczywa na państwie, na którego terytorium sprawca się znajduje i wynika z umowy międzynarodowej. Takie traktaty dotyczą m.in.. zwalczania:
  - Handlu dziećmi
  - Terroryzmu
  - Handlu narkotykami

	RATIONE PERSONNAE	RATIONE MATERIAE
Zakres podmiot.	Wysokiej rangi przedstawiciele państwowi (głowa państwa, szef rządu, minister spraw zagranicznych, inni wysocy urzędnicy państwowi)	Urzędnicy państwowi oraz byli urzędnicy państwowi (w tym wysokiej rangi przedstawiciele)
Zakres przedmiot.	Każde działanie wysokiego przedstawiciela państwowego (urzędowe i prywatne), przed podjęciem urzędu i w trakcie jego sprawowania [przyznawany w związku ze statusem danej osoby]	Ograniczony do <u>działań podejmowanych w związku z funkcjami urzędowymi</u> (oficjalnymi) [przyznawany w związku z charakterem pełnionych funkcji]
Zakres temporalny	w trakcie sprawowania urzędu	w trakcie sprawowania urzędu i po jego zakończeniu

Akt urzędowy

- w pierwszej kolejności bierze się pod uwagę **charakter aktu**, kolejno cel, motywację dla jakiej został podjęty
- nawet z pogwałceniem zakresu kompetencji, naruszając instrukcje, procedury [*ultra vires*]
- immunitet urzędników państwowych względem działań podejmowanych w związku z pełnionymi funkcjami publicznymi nie jest uzależniony od legalności bądź nielegalności. Niemniej jednak, sądy krajowe za działania prywatne uznawały: tortury, egzekucje, zniknięcia, arbitralne przetrzymywanie, poniżające i nieludzkie traktowanie

- akt urzędowy / oficjalny / w związku z pełnionymi funkcjami publicznymi musi być oceniany przez pryzmat porządku wewnętrznego państwa, którego dana osoba jest przedstawicielem [przyjętej polityki, praktyki, prawa]
- Wyjątki *ratione materiae*: działalność szpiegowska, sabotaż, działania wykraczające poza funkcje urzędowe, zbrodnie wojenne, przeciwko ludzkości, ludobójstwo